

Historisk Tidsskrift, nr. 3, 1961. Udgivet af den norske historiske forening.

Sidste hæfte af det velredigerede norske *Historisk Tidsskrift* bringer to bidrag af særlig interesse for dansk historie. Et om Kielerfreden og et om 1864.

Knut Mykland behandler spørgsmålet om Frederik 6.s rolle i forbindelse med optakten til den norske rejsning imod Kielerfredens bestemmelser om Norges løsrivelse fra Danmark. Efter den hidtidige opfattelse står Norges statholder prins Christian Frederik som hovedmanden i dette forløb, og Frederik 6. er reduceret til en bifigur, der følger dramaet fra tilskuerens plads. Knut Mykland hævder, at Frederik 6. tværtimod har været aktiv i spillet ved prins Christians side. Han ser revolten som fremkaldt og inspireret af Frederik 6. ved en depeche til prins Christian af 7. dec. 1813. Forfatteren fremsætter yderligere den hypotese, at det har været Frederik 6.s hensigt – en tid aktivt – at støtte revolten, og bringer adskillige vidnesbyrd herom i relation til kursændringer i kongens politik, der peger i samme retning. Herudfra tegner han et nyt billede. Officielt går Frederik 6. ind under Kielerfredens vilkår, men i det skjulte former han sin politik med tanke på en rejsning i Norge i håb om, at en sådan evt. på længere sigt kan bevare Norge for Danmark.

Det andet bidrag er generalmajor Jacob Ræders optegnelser om 1864. Jacob Ræder hørte til en af Norges mest fremtrædende embedsmandsslægter i det 19. årh. Han stod nær brændpunktet i norsk politisk liv, især i årene fra 1856–73, da han, fra 1864 som kaptajn gjorde tjeneste i generalstaben i Kristiania, og fra 1875–82, da han var referent for militære sager hos kong Oscar II. Fra 1848–1917 førte Jacob Ræder dagbog. Fra 1875–1917 eksisterer dagbøgerne endnu, i alt 18 håndskrevne bind, men de æl-

dre dagbøger tilintetgjorde Ræder, efter at han i årene 1900–1905 havde sammenfattet deres oplysninger i en levnedsskildring, kaldet »Optegnelser«. Norsk Historisk Tidsskrift publicerer et uddrag af »Optegnelser« fra året 1864. Størsteparten af denne tekst er lange citatstykker fra dagbogen. Indholdet domineres af den dansk-tyske krig og militære og politiske begivenheder, der flyder heraf på norsk og svensk grund. Man får underretning om forholdene i den norske generalstab og på nærmeste hold indblik i stemningen i Sverige-Norge bl. a. hos så fremtrædende mænd som kong Karl XV og statsråd Sibbern.

Birgit Nüchel Thomsen.

Johannes Lehmann: Troels G. Jørgensen. En dansk historiker og jurist. (Arne Frost Hansen, 1959). 140 s.

Det virker lidt ejendommeligt, at Johs. Lehmann til sin bog om fhv. højesteretspræsident Troels G. Jørgensen har valgt en undertitel, der sætter historikeren før juristen. Troels G. Jørgensens livsværk må dog nok, selv med hensyntagen til hans omfattende historiske studier, siges at have ligget på juraens område. I hvert fald er det som jurist, først og fremmest som højesterets præsident i de vanskelige krigsår, han har placeret sig i offentlighedens bevidsthed.

Bogen er skrevet i anledning af, at Troels G. Jørgensen fyldte 85 i februar 1959. En stor del af Johs. Lehmanns fremstilling består i en gentagelse af den fhv. højesteretspræsidents egne erindringsværker, »Atten Aar af Højesterets Historie« (1947) og »I Justitias Tjeneste« (1954). Enkelte steder bringes desuden ordrette gengivelser af meddelelser, som Troels G. Jørgensen har gjort forfatteren. Det gælder bl. a. en redegørelse for højesteretspræsidentens optræden i forbindelse med kommunistloven i 1941 og hans henvendelse til kongen efter 23. august 1943, da han kom i modsætning til sine kolleger i den høje

ret. Endelig gennemgås Troels G. Jørgensens juridiske og historiske forfatterskab ret kortfattet og ukritisk.

En biografi i almindelig forstand er der altså ikke tale om, og det bør understreges, at bogen intet nyt bringer, hverken om Troels G. Jørgensens person eller om hans virksomhed som jurist og historiker.

H. P. Clausen.

Carl Winther Sørensen: Tyve forunderlige år. Erindringsbilleder om arbejderungdom. (Borgens Forlag, 1961). 368 s.

De tyve forunderlige år er mellemkrigstiden. Forfatteren startede disse år som smedelærling på værftet i Frederikshavn; gennem vekslende arbejdspladser, Arbejderhøjskolen, arbejdsløshed, vandreår i udlandet og den socialdemokratiske ungdomsbewægelse føres udviklingen frem til september 1939. Det er vel næppe for meget sagt, at denne bog er et af de bedste memoireværker, de seneste år har set. Det er meget velskrevet, og det behandler livet i en samfundsgruppe, hvorfra erindringerne i hvert fald endnu kun er meget få og sikkert fremdeles vil vedblive at være det; kun få memoireforfattere formår som her at vælge de rigtige detaljer, der kan give tidsbilleder og ikke blot personlige oplevelser. Det, der her skildres, er et arbejderhjem fra omkring 1918 og forholdene på en række arbejdspladser rundt om i landet. Der skildres den unge provinshåndværkers møde med hovedstaden og hans ophold hos Jul. Bomholt på højskolen i Esbjerg, der fører ham ind i socialdemokratisk ungdom i kulturperioden – en oplevelse der for ham som for så mange var med til at bære oppe gennem arbejdsløshedens trøstesløshed. Et kort afsnit skildrer oplevelserne som vandrende svend i Tyskland, Frankrig og Italien. I det hele er det en bog, der ikke er til at komme uden om for den, der vil fastholde billedet

af Danmark i denne periode eller vil lære det at kende.

Vagn Dybdahl.

Carl Roos: Indhøstningens tid. Livserindringer. II. (Gad, 1961). 288 s.

I 2. hæfte af dette bind (s. 229) blev første bind af Carl Roos' erindringer omtalt. Dette bind – »Forberedelsens tid« – rummede på en række områder gode tidsbilleder af almen historisk værdi; det samme gælder desværre ikke fortsættelsen, hvor indtryk fra udenlandsrejser er det dominerende. Hvor interessante og velkrevne disse end er, så er det dog velkendte forhold, der omtales. Et indledende kapitel omtaler flere af Roos' profesorkolleger; her og spredt i andre afsnit er der gode bidrag til universitetsundervisningens historie, som nok skal blive benyttet af en eftertid. Et særligt afsnit af bogen belyser Carl Roos' forhold under den tyske besættelse, som efter kapitulationen førte til kritik af hans holdning.

Vagn Dybdahl.

Peder Tabor: Nærbilleder. (Fremad, 1961). 175 s.

Peder Tabor har siden 1907 været knyttet til den socialdemokratiske presse og fra 1934 til 1961 været redaktør ved »Social-Demokraten«, 1941–59 chefredaktør. Under titlen »Nærbilleder« er dels genoptrykt artikler fra 1913 og op, dels samlet større personkarakteristikker – skrevet netop til denne bog. Mere end 100 af bogens 175 sider optages af skildringer af de socialdemokratiske regeringschefer Stauning, Hedtoft og H. C. Hansen; det er sikkert disse afsnit, der vil trække den største opmærksomhed, men det bør retfærdighedsvis understreges, at de øvrige, mindre stykker, om Sabroe, Skjoldborg, Anton Hansen og om begivenheder og personer under den tyske revolution